

Zikrullah ile Meşgul Olmak

Bismillâhirrahmânirrahîm

el-Hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn Muhammedini'l-Mustafâ ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi ihsânin ilâ yevmi'l-cezâ.

Emmâ ba'd.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Peygamber-i Zîşânımız, Muhammed-i Mustafâ *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri, sabah namazından sonra camide oturmayı severdi. Camide oturup beklemek, âdetiydi. Sabah namazından sonra camide oturup zikredip ondan sonra kerahat vakti çıkınca İşrak namazı kılırdı. Bu hususta hadîs-i şerîfi de var:

“Kim sabah namazını cemaatle kılırsa, sonra oturup zikrullah ile meşgul olursa, sonrada kalkıp iki rekât namaz kılırsa, o gün tam bir hac ve umre, tam bir hac ve umre, tam bir hac ve umre sevabı kazanır.” diye buyurmuş.

Bu hadîs i şerîfi İmam-ı Tirmizî rivayet etmiş ve “Hasen hadistir.” demiştir.

مَنْ صَلَّى الْفَجْرَ فِي جَمَاعَةٍ، ثُمَّ قَعَدَ يَذْكُرُ اللَّهَ
حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ، ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ، كَانَتْ لَهُ
كَأَجْرِ حَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ تَامَةٍ تَامَةٍ تَامَةٍ

*Men salle'l-fecre fî cemâatin sümme ka-
ade yezkürü'llâhe hattâ tatlüa's-şemsü
sümme sallâ rek'ateyni kânet lehû ke-ecri
hâccetin ve umretin tâmmetin tâmmetin tâm-
meh.*

Sadaka Resûlullah fî ma kâl ev kemâ kâl.

Oturup zikrullah ile meşgul olmak, kera-
hat vaktini zikrullah ile meşgul olarak geçir-
mek...

Biliyorsunuz, güneşin doğmasından itiba-
ren kerahat vakti var. Bu kerahat vakti; yarım
saat, kırk dakika, kırk beş dakika... Yirmi üç
dakikadan, kırk kırk beş dakikaya kadar mev-
sime ve dünyanın üzerinde bulunduğumuz
yere göre değişen bir şekilde sürer. Şöyle:

Güneşin doğduğu tarafa baktığımız zaman
güneşin bir miktar yükselmiş, artık gözümüzle
bakamayacak kadar parlaklaşmış aldığı za-
mana “İşrak vakti” deniliyor.

Güneş ilk doğduğu zaman bakılabilir. Turuncu renkli bir portakal gibi görünür. Görürsünüz, güneş doğuyor. Bakabilirsiniz ama yukarıya çıktığı zaman bakılmaz. İşte bu güneşe bakılabildiği zamanda, kerahat vaktinde namaz kılınmaz.

Namaz kılınmadığı için Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

“Sabah namazını kıldıktan sonra kim oturup zikrullah ile meşgul olursa, sonra kerahat vakti çıkınca kalkıp iki rekât da olsa bir namaz kılsa o gün tam bir hac ve umre sevabı kazanır.”

Çok büyük bir sevap... Ben bunu arkadaşlarıma diyorum. Böyle toplantıları yaptığımız zaman biz bu sünnet-i seniyyeyi uyguluyoruz, ihyâ ediyoruz, bir sabah bunu yapınca, bir hac ve umre sevabı kazanınca İsveç'ten gelmek veyahut Münih'ten gelmek artık bizim için hoş oluyor. Çünkü hac ve umre sevabı kazanılmış oluyor. “Gayet güzel” diye arkadaşlarıma her zaman söylerim. Şimdi oturup zikrullah ile meşgul olmak sözü var.]

Sümme kaade yezkürü'llâhe. “Sonra oturup zikrullah ile meşgul olur.”

Zaman zaman sizlere izah ettiğim gibi zikrullah sadece elde tesbih “Allah Allah” demek değildir. Zikrullahın asıl mânası, temeldeki mânası “hatırlamak” demek.

Ze-ke-re, zikr “hatırlamak.” *Ne-si-ye, nisyân* “unutmak” sözünün zıttı. Unutmak; unutmamak, hatırlamak.

Ze-ke-re, “unutmamak, hatırlamak” demek. Zikrullah da “Allah’ı hatırlamak” demek. Ama bir insan Allah’ı hatırladığı halde o anda günah işliyorsa bu da zikir sayılmaz.

Hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz öyle buyuruyor:

Farz edelim bir günahı işliyor; bir taraftan elini harama uzatıyor, alacak ama “Allah bunun hesabını sorar, günah olduğunu da biliyorum” diye de düşünüyor, Allah da hatırında. O da zikir sayılmaz.

a. İtaat Üzereyken Allah’ı Hatırlayıp İtaat Üzere Olmak Zikirdir

İtaat üzereyken Allah’ı hatırlayıp itaat üzeri olmak zikirdir. “Eğer Allah’ı unutarak

zikrediyorsa Allah'ı andığı halde haramı işliyorsa o zaman Allah'ı zikretmiyor sayılır.” diye peygamber Efendimiz hadîs-i şerîfnde buyurmuştur.

Demek ki Allah'ı hatırlamaktan murad da Allah'ın emrine uygun hareket etmektir. Hem hatırlayacak hem de Allah'ın emrine uygun iş yapacak. Uygun olmayan işi yapmayacak.

Uygun olmayacak işi yapıyorsa... Hem elinde tesbih “Allah Allah” diyor hem de harama bakıyor. O zaman bu tesbihin, “Allah Allah” demenin kıymeti yok. Çünkü itaat ile olması lazım.

Allah'ı anıp hatırlayıp da isyan etmek çok daha büyük küstahlık olur. Peygamber Efendimiz bunu hadîs-i şerîfte bildiriyor. Ben söylemiyorum, Peygamber Efendimiz bildiriyor:

“Eğer bir insan ‘Allah Allah’ deyip durduğu halde isyan halindeyse Allah'ı zikretmiyor demektir.”

İtaat halinde olacak, mûti olacak. Doğru halde, doğru yolda, doğru işte, doğru icraatta olacak. Zikir böyle bir söz. Onun için anlamı

çok geniş. Doğrudan doğruya mübarek bazı kelimeleri tekrar etmek zikirdir. Tamam, “Allah Allah” demek, “Lâ ilâhe illallah” demek, “sübhânallah, elhamdülillih, Allahuekber” demek, “Hasbünallah” demek, salât-ü selam getirmek, istiğfar çekmek, “Tevbe yâ Rabbi! Estağfirullah” demek, bunlar zikir, tamam.

Başka?

Kur’ân-ı Kerim zikirdir. İnsan Kur’an okusa hangi suresini okursa okusun, isterse miras âyetini okusun zikirdir. İsterse borçlanma âyetini okusun

إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَىٰ آجَلٍ مَّسْمُومٍ فَاكْتُبُوهُ

el-Bakara, 2/282

İzâ tedâyantüm bi deynin ilâ ecelin müsemmen fektübühü.

“Bir müddet birisine borçlanıyorsanız *fe’ktübûh* onu yazın.”¹ diye ticari bir işlemi anlatan âyet bile olsa bunu okuduğu zaman yine zikirdir. Kur’an zikirdir.

¹ 2/Bakara, 282

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

Hicr, 15/9

Innâ nahnü nezzelne'z-zikre ve innâ lehû lehafizûn.

“-Zikir olan- Kur’an’ı, zikri biz indirdik ve onu biz koruyacağız.”² buyuruyor Allahu Azîmüşşân Kur’ân-ı Kerîm’inde. Zaten Kur’an’ın bir adı zikirdir. Bir sıfatı da zikirdir.

“Zikri biz indirdik.” ne demek?

“Kur’an’ı biz indirdik” demek.

Demek ki Kur’an’ın bir adı zikirmiş.

Neden?

Çünkü Kur’ân-ı Kerîm insanlara Allah’ı hatırlatıyor. Allah’a itaati öğretiyor. Kur’ân-ı Kerîm de, zikirdir. Ulûm-u diniyye de zikirdir. Din ilimleri, dinî bilgiler, dinî malumat, dinle ilgili anlatımlar, sözler, öğretiler, talimler, taallümler; bunlar da zikirdir.

² 15/Hicr, 9

Onun için ben böyle toplantı zamanlarımızda daha ziyade konuşmayı, bazı şeyleri anlatmayı, bazı bilgiler sunmayı öncelikli görüyorum. Evradımız'ı okumak, kişilerin şahsen de yapabileceği bir iş olduğundan -Evrad'ı açar öğleye kadar bir arada okur- öğleyin okur, öğleden sonra okur. O duaları yapabilir.

Bazı şeyleri çok iyi bilmemiz lazım. Onun için Yâsîn-i Şerîf'i ve duaları okumak yerine şimdi sizlere bazı sözler söyleyeceğim, bazı dini konuları hatırlatacağım. Dikkatinizi onların üzerine çekeceğim.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz, bir duasında;

“Yâ Rabbi!” *Sellimnî*. “Beni selamette eyle, sâlim eyle.” *Ve sellim dînî*. “Dinimi selamette eyle.” buyuruyor. Bu duayı biliyorsunuz.

اللهم سلمنى وسلم دينى وايمانى ولا تسقط

وقت الموت ايمانى

Allâhümme sellimnî ve sellim dînî ve îmânî ve lâ teskut vakte'l-mevti îmânî. “Canım tam alınacağı sırada, tam ruhumu teslim edeceğim sırada, imanımı kaptırma, kaçırma. Şeytana teslim ettirme. İmansız göçmeye-yim.”

Dinin selameti, imanın selameti çok önemli. Bu duayı yapıyoruz. Dinimizin selamette olması lazım. Kurtarılmış olması lazım. Dinimizin imanımızın elden kaçmaması lazım, kaybolmaması lazım, gitmemesi lazım, düşmemesi lazım. Bizden, aklımızdan, kalbimizden çıkmaması lazım. O bize çok lazım. Âhiret saadetimiz ona bağlı, âhiret selametimiz ona bağlı. Cennete girmemiz ona bağlı; cehenneme düşmememiz, cayır cayır yanmamamız ona bağlı. Onu kaybettik mi mahvoluruz.

Onun için dinimizin selametini istiyoruz. Buna önem vermemiz gerekiyor, bu bir.

Namazda okuduğum âyet-i kerîmelerde Rabbimiz Tebâreke ve Teâlâ hazretleri buyuruyor ki;³

Bismillâhirrahmânirrahîm

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّيْتَهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا
فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ
قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا
فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا

İnnellezine teveffâhümül melâiketü zâlimî enfüsihim, kâlu fîme küntüm kâlu künnâ müstad'afîne fi'l-ard. Kâlu elem tekün ardullahi vâsiaten fe tühâciru fîha fe ülâike me'vâhüm cehennem ve sâet masîra.

Sadaka'llâhu rabbüne'l-a'lâ.

Ne demek?

İnne'llezîne teveffâhümü'l-melâiketü zâlimî enfüsihim.

“Meleklerin canlarını aldığı insanlar...”

³ 4/Nisa, 97.

Teveffâhümü'l-melâiketü. “İşlerini gördükleri, hesabını kapattıkları, canlarını aldıkları kişiler...”

Nasıl vaziyetteki kişiler?

Zâlimî enfüsihim. “Nefislerine zulmetmiş vaziyetteyken hesaplarını görüp canlarını aldıkları insanlar...”

Zâlimî, zâlimîn demek. *Nun* harfi izafetten dolayı düşüyor.

“Kendi nefislerine zulmetmiş olan insanlar...”

İnsan kendi kendine zulmü nasıl yapar, bıçağı alıp karnına mı saplar? O mudur murad?

Hayır.

“Nefsine zulmetmek, günah işlemek” demek. “Nefsini âhirette tehlikeye sokmak” demek. “Nefsini, cehenneme girmesine sebep olup cayır cayır yandırmak” demek. İnsan kendisine kötülük ediyor.

Neden?

Cehenneme düşecek işleri yapıyor da ondan. İnsan kendisini hapse attıracak, idam

sehпасına götüreceк, boynuna ilmiği taktırıp ta, idam edilmesine sebep olacak işi yapar mı, yapmalı mı?

Yapmaz, yapmak istemez ve yapmaktan pek çok kimse kaçар. Ancak çok sarhoş, çok gözü dönmüş insanlar bu işi yapıyor. Onlar da cezasını çekiyor. Onlar da asılıyor, öldürülüyor.

İnsan kendi kendisine niye zulmediyor, kendi kendisini niye cehennemlik yapıyor?

Çeşitli sebepleri var:

1. Şeytan aldatıyor. Şeytan insanı aldatıyor.

إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ

*Innehû leküm adüvvün mübîn.*⁴

Rabbimiz ihtar ediyor:

“Şeytan sizin apaçık düşmanınızdır.”

Dikkat edin! “Şeytan” diye bir düşmanınız var. Azılı bir düşman, ezeli bir düşman, kurnaz

⁴ 36/Yasin, 60.

bir düşman, pek çok imkana sahip olan bir düşman...

Senin içine de giriyor, senin damarlarında da geziyor, aklına da giriyor, seninle konuşabiliyor. Sen onu görmüyorsun, o seni görüyor.

إِنَّهُ يَرِيكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ

*Innehû yerâküm hüve ve kabîlühû min haysü lâ terevnehüm.*⁵ A'raf, 7/27

“Siz onu göremezsiniz ama o sizi görüyor.”

“Ben bu adamı nasıl aldatacağım?” diye düşünüyor; sen işin farkında değilsin. Kurdun kuzuların etrafında dolaştığı gibi o senin etrafında dolaşıyor. “Çobandan, bekçi köpeğinden, çoban köpeğinden, bir fırsat bulsam, bir atlasam da şu kuzuları kapsam” diye dolaştığı gibi şeytan da insanın etrafında dolaşıyor.

“Hocam, böyle bir şey var mı, yok mu? Hayal mi, kurgu mu?”

Değil.

⁵ 7/A'raf, 27

Allah Kur'ân-ı Kerîm'de buyuruyor ki;

Inne's-şeytâne leküm adüvvün mübîn.

Yâsîn sûresinde buyuruyor ki;

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا
الشَّيْطَانَ

E lem a'hed ileyküm yâ benî âdeme. “Ey Âdem’in evlatları! Ben ezelde sizinle ahd ü peyman etmedim mi?” *En lâ ta'büdü's-şeytân.* “‘Şeytana tapmayacaksınız!’ diye sizinle konuşmadık mı?”

Ezelde, *bezm-i elest*'te sözleşmedik mi? Ben size daha dünyaya gönderilmeden önce; “Şeytana tapmayın!” diye söylememiş miydim?

Hatta dünyaya gittikten sonra da peygamberler gönderip söylemedim mi? Kutsal kitaplar indirip de orada yazmadım mı?

“Sizinle ahd ü peyman etmemiş miydik? Müslümansınız, bana tapacaksınız...”

وَأَنِ اعْبُدُونِي

Ve eni'büdûnî. “Şeytana tapmayacaksınız, Rabbinize tapacaksınız, bana tapacaksınız!”⁶ diye ey âdemoğulları, ben sizinle ahd ü peyman etmemiş miydim?” diye Allah soracak.

Bak âyetler bildiğimiz âyetler; okuduğumuz, dinlediğimiz âyet-i kerîmeler.

Şimdi insanı şeytan kandırır, tamam mı? Kandırabilir. Allah fırsat vermesin.

نعوذ بالله

Neûzü billâh. “Allah’a sığınırız.”

من الشيطان الرجيم

Mine's-şeytâni'r-racîm. “Şeytanın, bu mendeburun, bu mel'unun şerrinden Allah'a sığınırız.”

Biz onu görmüyoruz, o bizi görüyor. Hem dışımızda hem içimizde. Damarlarımızda, içimizde kanla dolaşır gibi beraber dolaşabiliyor.

⁶ 36/Yasin, 61.

Aklımızda, gönlümüzde dolaşabiliyor. Öyle bir varlık.

Bazen insanın karşısına çıkar, insan gibi görünür, konuşur. Bazen de görünmez. Görünme kabiliyeti de var; bazen görünür. O hususta hadîs-i şerîfler de söyleyebilirim:

Zekât hurmalarını, mallarını beklemek üzere Peygamber Efendimiz Ebû Hüreyre *radı-yallahu anh*'i; “Şunları bekle, hırsız almasın!” diye, vazifelendirdi. Beklerken geceleyin bir sivri sakallı, hilekâr bir ihtiyar geldi. Onları çalmaya başladı. Ebû Hüreyre; “Seni hırsız, seni!” diyerek bileğinden yakaladı. Adam yalvarmaya başladı;

“Beni bırak, yapma, etme, eyleme!”

“Seni Resûlallah’a götüreceğim, teslim edeceğim. Hırsızlık yapıyorsun.”

“Yapma, etme, eyleme. Çoluk çocuğum çok olduğundan, açlık, fakirlik canıma tak ettiğinden bu hırsızlığı yapmak zorunda kaldım. Salıver beni, bir daha yapmam!” vesaire...

Salıverdi.

Ertesi sabah Ebû Hüreyre hiçbir şey demeden Peygamber Efendimiz ne buyurdu?

“Ya Ebû Hüreyre, dün gece ne oldu? Birisi geldi, değil mi?”

Bak, Peygamber olduğundan nasıl biliyor.

“Evet, geldi ya Resûlallah! Çaldı ama çok yalvarınca ben de dayanamadım, salıverdim.”

“Yalan söyledi, geri gelecek.” dedi Peygamber Efendimiz.

Bak nasıl biliyor. Olmuşu da Allah bildirdiği için biliyor. Bakın burada dikkat edin. Çünkü bazı vaizler kürsüye çıkıp da “Gaybı Allah’tan başkası bilmez.” falan diye -mucizeyi inkâr edemiyor da- kerameti inkâr ediyor. Bak, Allah bildirince biliyor. Bu bir. Olmuşu bildi.

Yanında olmadığı halde geceleyin olmuşu bildi. Hatta Ebû Hüreyre’ye sordu. Mütebessim mütebessim bir şekilde sordu.

İkinci olarak neyi bildi?

“Yarın yine gelecek.” dedi. İşte, yarın gayb. Buyrun, hadi bakalım.

Allah bildirirse bilir miymiş?

Bilirmiş.

O halde o vaizin Süleymaniye kürsüsünde söylediği yalan. Dini bilmiyor. Ya da yarım biliyor. Bir de kerametın karşısına çıkıyor.

“Olmaz böyle şey, gaybı bilmez!”

Allah bildirirse bilir, aptal! Bak Peygamber Efendimiz bildirince biliyor.

“Yarın yine gelecek.” dedi.

Ertesi gün yine geldi. Üçüncü gün “Yine gelecek.” dedi, yine geldi. Üç gece geldi. Üç gece sonra dedi ki;

“Yakalandın artık. ‘Gelmeyeceğim.’ diyorsun, geliyorsun, sabahleyin seni Resûlullah’a götüreceğim.”

“Beni götürme, ben sana bir şey öğreteyim. Âyete’l-Kürsî’yi okursanız korunursunuz.” diye söyledi, gitti. Ebû Hüreyre bunu Peygamber Efendimiz’e söyledi.

“Evet ya Resûlallah! Dün gece yine geldi. Ben yine dayanamadım. Çok yalvardı. Yine sa-

lıverdim. Şart koştu, ‘Ben sana bir şey öğretirsem o zaman bırakır mısınız?’ dedi. ‘Öğret.’ dedim. ‘Âyete’l-Kürsî okumak mallarınızı ve diğer eşyalarınızı şeytandan korur.’ dedi. Ben de salıverdim.”

b. Kendisi Yalancı Olduğu Halde (şeytan) Doğru Söylemiş

Peygamber Efendimiz;

“Kendisi yalancı olduğu halde doğru söylemiş.” dedi.

Söylediği söz doğru. Âyete’l-Kürsî korur. Âyete’l-Kürsî’yi okuduğun zaman insanın malı, canı korunur. Bu doğru.

“Ya Ebû Hüreyre! O gelenin kim olduğunu bildin mi?” dedi.

“Bilmiyorum, yâ Resûlallah!”

“O üç akşam sana gelen şeytandı.” dedi.

Demek ki bazen bileğini bile tutabilecek şekilde görünebiliyor. Bunları da bilmek lazım. Yarım bilgi olmaz. İşi teferruatıyla tam bilmek lazım:

Bir, şeytan var; şeytan aldatabilir. Çünkü kurnazdır. Âdem atamızdan beri bu işte çalışıyor. Uzmandır. Aldatmakta ileridir, kandırmanın yollarını çok iyi bilir. Sen bilmezsin, sen acemisin, sen daha hayata yeni gelmişsin. Yeni bıyıkların terliyor, yeni sakalların çıkıyor, yeni delikanlı oluyorsun. Ama o feleğin çemberinden geçmiş.

Bir düşman bu, bir düşman da senin kendi nefsin.

إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ

*Inne'n-nefse le-emmâretün bi's-sûi.*⁷

أَعْدَىٰ عَدُوِّكَ نَفْسُكَ الَّتِي بَيْنَ جَنْبَيْكَ

A'da adüvvüke nef süke'lletî beyne cenbeyke.

Âyetler, hadisler var: İnsanın en büyük düşmanı kendisidir. Kendisinin içindeki nefsidir.

Neden?

⁷ 12/Yusuf, 53.

O istiyor, o yapıyor. “Canım istedi yaptım, dayanamadım yaptım, canım çekti yaptım.”

Hay çekmez olaydı! Nasıl rezil ediyor insanı. Nefsi insanı nasıl rezil ediyor, neler yaptırıyor.

İçkiyi niye içti?

Canı çektiği için.

Kumarı niye oynadı?

Arzular, hevesler, ihtimaller, temenniler...

“Bir kazanırsam...” bilmem ne, ama kumar işte, haram! Çeşit çeşit şeyler. İnsanın nefsi nasıl kandırıyor, nasıl insanı günahlara çekiyor?

Evli insanı günaha sürüklüyor. Zengin insanı günaha sürüklüyor. Kendisinin yanında yetecek kadar parası var, hırsızlık yaptırıyor vesaire vesaire, bildiğiniz şeyler. İnsanın bir düşmanı da nefsi insanın.

Daha başka?

Zâlimî enfüsihim.

Çevresindeki başka insanlar insana zulmettirir. Kötü arkadaşlar, kötü çevre, kötü yöneticiler. Çocuğunu hırsızlığa teşvik eden anne baba yok mu? Hırsız şebekeleri yok mu?

Küçük yaşta çocuğa öğretiyorlar:

“Polis yakalasa bile yaşın küçük olduğu için sana bir şey yapmaz. Tramvaya bineceksin, otobüse bineceksin yandaki amcanın cebine elini sokacaksın, çalacaksın. Yakalanırsan şöyle de, böyle de!”

Kötü baba, kötü anne öğretmiyor mu? Kızını kötülüğe sevk eden anneler yok mu? Gazetelerden okumuyor muyuz?

Kötü çevre, kötü yöneticiler, kötü insanlar, etrafındakiler, kötü örnekler insanı yanlış yola çeker. Böylece insan yanlış işler yapar. Çevresinden görür, özenir, imrenir; o da yapmaya kalkar.

Onun için nefsine zulmetti, günah işledi, günah üzereyken hayatı bitti. Allah'ın emriyle melekler onun canını alıyorlar. Ölecek, ölmek üzereyken ölmek üzere olan, canı çekilen, canı alınan bu insana melekler;

*Kâlû fîme küntüm.*⁸ “Yahu, siz ne haldeydiniz, siz ne biçim insansınız?” derler.

İnne’llezîne teveffâhümü’l-melâiketü zâlimî enfüsihim.

Melekler bu günahkar insanlara sorarlar:

“Yahu, siz ne hal üzereydiniz, ne durumdaydınız? Siz niye böyle kötü bir durumda ölüyorsunuz?”

Kâlû. “Bu sefer insanlar, o soruyu soran meleklerle derler ki.”

Kâlû künnâ müstad’afîne fi’l-ard. “Biz yeryüzünde *müstaz’af*’lar idik.”

Müstaz’af, “zayıf” kelimesinden geliyor. *Za’f* kelimesinden geliyor. “Başkaları tarafından zayıf görülmüş, güçsüz görülmüş ve üstüne yüklenilmiş, bir şeyler yaptırılmış insanlar.”

كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ

Künnâ müstad’afîne fi’l-ard. “Biz yeryüzünde horlanmış, zayıf bulunmuş, güçsüz olduğu için kullanılmış insanlarız. Gücümüz

⁸ 4/Nisa, 97.

yoktu, tepeden baskı oldu, yandan baskı oldu, çevreden baskı oldu da işte biz bu günahları ondan işledik.” derler.

Peygamber Efendimiz’in zamanında birçok insan putlara tapıyordu.

Neden tapıyorlardı?

Çevresinin baskısıyla. Putlara tapmanın yanlışlığını sezinleyebilenler bile söyleyemiyordu. Toplumdan korkuyordu. Çünkü toplum cezalandırıyordu.

İbrahim *aleyhisselam*; “Putlara tapmayın.” dedi, diye kavmi onunla öyle bir mücadeleye girişti ki İbrahim *aleyhisselam*’ı yakmaya karar verdiler. Her toplum böyle. Kendi içinden; doğruyu söyleyen, topluma ters düşen insanları cezalandırıyor.

Aristo muydu, Sokrates mi; Yunan toplumunda, eski çağda, etrafına insanları toplayıp; “Bu çok tanrılara tapmayın!” diyormuş. Duydunuz mu bunu? Sokrates Yunanlıların politeizmine, çok tanrıci dinlerine karşı çıkıyormuş.

“Böyle şey olmaz; bunun akılla mantıkla hiçbir ilgisi yok!” diyormuş.

Ne yaptılar?

“Gençleri ayartıyor, kandırıyor, dinlerinden döndürüyor.” diye Sokrates’i ölüme mahkûm ettiler ve sonra öldürdüler.

Bakın toplum baskı yapıyor. Her toplumda bunun misalini görüyoruz.

Musa *aleyhisselam* Firavun’a; “Senin söylediklerin yanlıştır, sen tanrı değilsin!” dedi. O da toplumuyla kötü oldu.

Toplum, güçlü insanlar, çeteler, mafyalar, teşkilatlar, örgütler, devletler ne yapıyor?

Baskı yapıyor. Baskı yapılan insanlar *müstaz’af* , zayıf bulunmuş oluyor, eziliyor.

قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ

Kâlû müstad’afîne fi’l-ard. “Biz yeryüzünde *müstaz’af*, insanlardık, zayıf insanlardık. Ne yapalım? Baskıların altında bu günahları işledik.”

Allah’tan gayrıya tapmak, putlara tapmak, kötü âdetleri uygulamak, toplumdaki alışılmış yanlışlıkları yapmak...

Bu sözleri mazeret olacak mı?

Bunlar zalim kişiler olarak, müşrik kişiler olarak, müslüman olmayarak, yanlış yolda yürürken, doğru yolu bulmamışken ölen bu insanların bu mazeretleri; “Toplum bize baskı yaptı, yönetim bize baskı yaptı, hapse girmekten korktuk, öldürülmekten korktuk, zayıf insanlardık; biz ne yapalım!” dedikleri zaman mazeret olacak mı?

Melekler diyorlar ki;

لَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا

Kâlû elem tekun ardullahi vâsiaten, fe tuhâciru fîha.

Allah'ın yeri, yeryüzü, yerküre geniş değil miydi? Başka bir yere hicret etseydiniz. Dar mı geldi yeryüzü? İlla orada yaşamamız gerekiyor muydu, orada yaşamaya mecbur muydunuz? Dininizi güzel yaşayabileceğiniz, ibadetleri yapabileceğiniz, günahlardan korunacağınız bir yere gitseydiniz ya. Dar mıydı yeryüzü?

Buradan anlaşılıyor ki bir insanın dinini icra ve ifa, ibadetlerini eda edemediği yerden,

dinini rahatlıkla ifa edeceği, icra edeceği, uygulayacağı rahat yerlere hicret etmesi farzdır, mecburiyettir.

“Arkadaş, burada benim müslümanca yaşama imkânım yok. Baskı yapıyorlar, hepsi kâfir, müşrik” diyecek ve İslâm’ını koruyacağı, imanını koruyacağı yere hicret edecek.

لَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً

Elem tekun ardullahi vâsiaten.

Yeryüzü geniş değil miydi?

فَتُهَاجِرُوا فِيهَا

Fe tuhâciru fîha.

Oraya hicret etseydiniz ya! Niye yer değiştirmediniz?

“O zalimlerin, o baskıcıların, o despotların yönetimi altında bulunmaya mecbur muydunuz? Değildiniz. Oraya hicret etseydiniz. Başka yere hicret etseydiniz.” diyecek, melekler.

فَأُولَٰئِكَ مَا أُوِيهِمْ جَهَنَّمُ

Fe ülâike me'vâhum cehennem.

Bu mazeretleri söyleyen insanların mazeretleri kabul olmayacak. Onların götürüleceği yer, duracakları yer, barınakları cehennemdir.

فَأُولَٰئِكَ مَا أُوِيهِمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا

Fe ülâike me'vâhum cehennemü ve sâet masirâ.

Ne kötü bir yer o cehennem! Gidilecek yerlerin en kötüsü. Gide gide insanın sonunda cehenneme gitmesi ne kötü. Ne kötü bir yer cehennem!⁹

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Demek ki insan için, sizler için, bizler için, evlatlarımız için, herkes için önemli olan dinini, imanını koruyabileceği, müslümanca

⁹ 4/Nisâ, 97.

yaşayabileceği yere gitmektir. Esas fikir budur.

“Efendim, burada tarlam var, bağım var, bahçem var, arkadaşım var, işim var, dükkânım var.”

Ayarla! İslâmî yaşantını sürdürebileceğin rahat bir yere hicret et. Ya da bulunduğun yerde İslâm'ı yaşayabileceğin bir ortamı hazırla. Çevrenle, arkadaşlarıyla beraber işbirliği yaparak el birliği ederek çevreni İslâmleştir ve müslümanca yaşamayı sağla. Tabi âyet-i kerîmenin manasını kendinden sonraki âyet-i kerîme tamamlıyor. Onu da söyleyivereyim.

İlle'l mustad'afîne mine'r-ricâli ve'n-nisâi ve'l vildân.

Ancak aciz ihtiyarlardan, adamlardan, aciz zavallı kadıncıklardan ve çocuklardan bu mecburiyet kalkıyor. Onlar mazur oluyor. Çünkü aciz, gerçekten aciz. İhtiyar adam, değneğine zor dayanıyor, zor yürüyor, gidemiyor. Yaşlı kadıncağız, elinde imkânı yok. Küçük çocuk, anasından babasından kurtulamıyor, gidemiyor.

Ve'l vildâni lâ yestedîûne hîleten.

Onlar bir çare bulmaya güçleri yetmiyor.

Velâ yehtedîne sebîla.

Bir çıkış yolu bulamıyorlar.

Fe ülâike asallahu en-yağfuve anhum.

İşte bunları mümkündür ki Allah afvu mağfiret edecek.

Ve kâneallahu afüvven gafûra.

Allah çok affedicidir, çok mağfiret edicidir. Demek ki gerçekten yağmaya gücü olmayanları Allah affediyor. Kendi başına bu işi yapamayacak insanları affediyor. Yapmaya gücü olduğu halde yapmayanları cehenneme atıyor.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Onun için bu hayatta önemli olan; -şu anda hepimiz yaşıyoruz ya dünyada, sağız ya elhamdülillah, Allah sağlık afiyet versin- bu hayatta önemli olan neymiş?

Para kazanmak mı?

Hayır.

Yiyecek kazanmak mı?

Hayır.

c. Esas Olan İmanın Korunması, Dinin Yaşanması

Çünkü İslâm'da bazen Allah için, iman için cennet için ölmek bile var. Hayat esas değil. Esas olan iman. Önemli olan imanın korunması, dinin yaşanması.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Çok önemli bir konu olduğundan Yasin okumayı, dualar okumayı bıraktık. Bu noktanın üstüne bastırmak istiyorum. İslâm'ı, imanı yaşayacaksınız. Allah baskı olduğundan İslâm'ı yaşayamayanların bile başka yere hicret etmesini söylerken baskı olmayan yerde İslâm'ı yaşamayanların hali ne olacak.

Be adam! Senin elini ayağını mı tutan vardı. Niye abdest almadın, niye namaz kılmadın, niye cumaya gitmedin, niye oruç tutmadın, niye haccetmedin, niye vazifelerini yapmadın derse mazeretsiz bir insanın durumu ne olacak? İmkânı var, yapmıyor. O daha beter. O daha suçlu. Çünkü İslâm'ı yaşamaya da imkânı olduğu halde yaşamıyor. Gevşek, öyle müslüman olmaz. Müslüman İslâm'ı yaşayacak. Allah'a teslim olan insan Allah'ın ahkâmına uya-

cak, Kur'an'ına uyacak, Peygamber Efendimiz'in sünnetine uyacak, bunu yapacak. Yapmaya zorbalardan baskı varsa, çevreden, anadan, babadan, aileden baskı varsa İslâm'ı orada yaşaması, uygulaması mümkün olmu-yorsa uygulamasının mümkün olduğu yere gidecek. Veyahut bulunduğu yerde İslâm'ı uygulanabilir hale getirecek.

Bakın Avrupalıların Amerika'ya gitmesi; Ben Amerika'ya gittim, gezdim gördüm, büyük ölçüde Avrupa'dan Amerika'ya kimler gitmiş? Buralarda dini yaşantıları esnasında baskıya uğrayanlar Amerika geniş bir kıtadır, boş bir yerdir diye toplanmışlar, kalkmışlar, kendi inançlarını uygulayabilecekleri bir geniş alan diye gitmişler. Bak Kur'an-ı Kerîm'in bize tavsiye ettiği işi onlar yapıyorlar. Misal; Mormonlar, hristiyan. Salt Lake City taraflarına gitmişler. Bu adamlar ne? Değişik bir dini grup. Poligamiye inanıyorlar. Çok kadınla evlenmek, teaddüd-i zevcât var. İçki içmiyorlar, sigara bile içmiyorlar. Bu toplumlarda baskı altında olduklarından oraya gitmişler. Bir de kendilerine şehir kurmuşlar. Kendi mıntıklarında kiliselerini, okullarını, üniversitelerini, yönetimlerini

kurmuşlar. Bak onlar kendi inançlarına uygun bir çevre kurmayı başarmışlar. Amişler özel bir dini grup, Almanya'dan, İsviçre'den kaçmışlar. Hala orada kendi geçen yüz yılki adetlerine göre yaşıyorlar. Sonra bu şelalelerin olduğu Niagara civarında; ben turizm seyahatle ilgili ilanları, kitapçıkları basılmış şeyleri topluyorum. Orada bazı dini zümreler gördüm. Kendilerine bir şehir kurmuşlar. Kendilerine bir hac ve ziyaret zamanı tayin etmişler. Oraya bir mabet yapmışlar Bu mabedin ziyareti, haccı şu mevsimdedir, oraya gidiş şöyledir böyledir. Kendi inançlarına göre işleri ayarlamışlar. Amerika'da büyük ölçüde işin böyle olduğunu görüyorum.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Demek ki Kur'an-ı Kerîm'in, Peygamber Efendimiz'in zamanından bizim dinimizde olan tavsiyeleri başkaları kendi dinlerini yaşamak için ortamı müsait görmeyince müsait olan tarafa gitmişler. Neden? Burada dini bir katılık olduğu için sertlik olduğu için ve kendileri gibi olmayanların derilerini yüzüp Engizisyon mah-

kemelerinde muhakeme edip öldürdükleri, saman yığınlarının ortasına koyup cayır cayır yaktıkları için millet oralara kaçmış.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

O zaman bizim de Kur'an-ı Kerîm'in bize tavsiye ettiği şeyleri düşünmemiz lazım, ibret almamız lazım. Başkaları dinlerine böyle sımsıkı sarılıyor da biz müslümanların hali ne oluyor. Biz ne biçim müslümanız deyip çalışmamız lazım. İslâm'ı yaşayacak çevreyi kurmamız lazım. İslâm'ı yaşayacak çevreyi kurmak buralarda daha çok mümkün. Çünkü zaten burada inanç grupları grup grup olduğundan birbirlerine karışmama kararı almışlar, toplumu öyle kurmuşlar. O halde biz de kendi toplumumuzu kendi inancımıza uygun yaşantımızı buralarda kurmaya gayret etmeliyiz. İbadethanemizi, mektebimizi, mahallemizi, kasabamızı, neyse merkezimizi kurmalıyız. Ve tam İslâm'ı yaşamalıyız.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Belki sizi rahatsız etmiyordur ama bu işleri bilen bir insan olarak ben giyiminizden kuşamınıza, davranışınıza, tıraşınıza kadar her

şeyinizi hatalı görüyorum. Biz aslında çoğumuz, erimiş insanlarız. Benliğimizi kaybetmişiz.

d. Biz Aslında Çoğumuz Erimiş İnsanlarız

Buraya gelmiş toplumlara bakıyorum, çok acıyorum, yüreğim parça parça oluyor. Erimişiz, entegre olmuşuz, asimile olmuşuz, İslâm'ı bırakmışız, başka inançlara, başka zevklere göre yaşamaya başlamışız. Siz farkında değilsiniz.

Ben bir yabancı kelimeyi kullanırken bile yüreğim sızlıyor. “Spor” demiyorum, “idman” diyorum. “Aile kamp yeri” demek zoruma geliyor, onun yerine “aile eğitim obası” diyorum. Kamp da olabilir, dün uçakta “Ne olabilir?” dedim. Arkadan hanımlardan teklif geldi. “Oba diyelim!” dediler. Doğru. Kamp yerine, “oba” deriz, olur biter. Daha güzel.

Ben bir kelimeyi bile kullanmaktan çekiniyorum. Niçin?

Benim kendi benliğim var, kendi haysiyetim var, kendi özelliğim var, kendi güzelliğim var, kendi mükemmelliğim var, kendi şerefim

var, kendi imanım var, kendi ihlâsım var, kendi irfanım var.

Ben niye başkasını taklit edeyim, niye başkası gibi olayım? Niye ben Allah'ın istediği durumda iken, Allah'ın istemediği duruma düşeyim. Niye ecdadımın, selef-i sâlihînim'in yolundan ayrılayım?

Eski insanlar, ecdatları putlara tapan insanlar, karşılıklarına peygamber geldiği halde ecdadının yolundan dönmek istememişler. Kendilerine peygamber gönderildiği halde peygamber onları doğru yola çektiği zaman; “Biz dedelerimizin yolundan ayrılmayız.” demişler, kendileri putperest oldukları halde, kendilerini çağıran peygamberler olduğu halde.

Biz peygamberlerin yolundayken, niye kafirlerin yoluna dönelim? Bizde onlar kadar dinimize, imanımıza, ecdadımıza, selef-i sâlihînimiz'e bağlılık yok mu? Olmamalı mı? Her şeyimiz faüllü, her şeyimiz hatalı, her şeyimiz kusurlu, her şeyimiz yanlış.

Niye eriyelim? Başkalarını eritelim. Başkalarını kendimize benzetelim. Sahabe-i Kiram, selef-i Ssâlihîn, mübarek ecdadımız gittikleri yere ne yaptılar?

İmanı götürdüler, İslâm'ı götürdüler, Kur'an'ı götürdüler, ilmi götürdüler, irfanı götürdüler. Müslümanca yaşadılar. Müslümanca yaşamak hayatımızın bir numaralı meselesidir. En büyük düşman müslümanca yaşamaktan ayağın kayıp başka tarafa yönelmemize sebep olacak zihniyettir, gevşekliktir, tembelliktir, şuursuzluktur.

Allahu Teâlâ hazretleri bizi has müslüman eylesin. Rızasından ayırmasın, gaflete düşürmesin. Vefatı sırasında meleklerin;

“Yahu, siz ne aptal insanlarsınız. Bu duruma nasıl düştünüz? Bu cehennemlik duruma, bu günahkâr duruma niye düştünüz? Size hiç peygamber gelmedi mi? Kitap gelmedi mi? Nasıl böyle hayatınızı yanlış geçirdiniz?” diye hayretle sordukları kimseler olmayın.

Biliyorsunuz Tebareke sûresinde geçiyor; cehenneme atılanlara da cehennemin zebanileri soracaklar.

Ne diyecekler?

Hatırlayalım. Tebareke suresinde;¹⁰

أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ

Elem ye'tiküm nezir.

“Size hiç bu cehennemi anlatan, ihtar eden bir haberci, bir peygamber, bir uyarıcı, bir ikaz edici kişi, mübarek bir insan hiç gelmedi mi? Size bir peygamber gelmedi mi? Siz bu cehenneme nasıl düştünüz? Cennet varken nasıl cehenneme kondunuz? Size peygamber gelmedi mi? Cenneti duymadınız mı, cehennemi duymadınız mı?”

قَالُوا بَلَىٰ

Kâlu belâ.

“Geldi. Gelmez olur mu? Geldi.”

Geldi ama...

¹⁰ 67/Mülk, 8.

فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ

Fe kezzebna ve kulnâ mâ nezellahu min şey'in.

“Biz onları yalanladık, biz onlara önem vermedik, biz bu ihtarlar kulak asmadık, biz bu peygamberleri dinlemedik, onların yolundan gitmedik, o peygamberlerin vekillerinin sözlerini dinlemedik, ‘Olmaz öyle şey!’ dedik; onları önemsemedik, dinlemedik.”

Ondan sonra pişmanlık duyacaklar.¹¹

لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ¹²

Lev künna nesmeu ev nağkilü.

“Keşke onların sözlerini, nasihatlerini dinleseymişiz, keşke aklımızı kullansaymışız, böyle cehennemlik olmasaymışız. O zaman dinleseydik cehennemlik olmazdık.” diyecekler.”

Melekler hem vefat halinde soracaklar; “Siz niye bu günahlı duruma düştünüz?” diye.

¹¹ 67/Mülk, 9.

¹² 67/Mülk, 10.

Hem de cehennemde zebaniler gelenlere soracaklar: “Yahu, siz bu cehenneme nasıl geldiniz?” diye. “Peygamber gelmedi mi size, kitap inmedi mi? Siz ne oldu da bu cehenneme düştünüz?” diye hayretle soracaklar, muhterem kardeşlerim!

Aklımızı başımıza toplayalım. Hayatın yarısı geldi, geçti. Akıllı insanlarız, sorumlu insanlarız. Sorumlu, mesul insanlarız. Mükellef insanlarız, mükellefiyet altında bulunan insanlarız.

Düşünmek bize ait. Hepimizin düşünmesi lazım, hepimizin kendisine çeki düzen vermesi lazım, hizaya gelmesi lazım. Cenâb-ı Hakk’ın yoluna girmesi lazım. Allah’ın kendisine yüklediği ödevleri bilip onları yapması lazım.

Sübhâneke lâ ilme lenâ illâ mâ allemtenâ inneke ente’l-alîmü’l-hakîm.

Sübhâne rabbînâ rabbi’l-izzeti ammâ yasifûn ve selâmün ale’l-mürselîn ve’l-hamdü li’llâhi rabbi’l-âlemîn.

el-Fâtîha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

5 Cemâziye'l-Âhir 1419 /
26.09.1998

Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak
için tıklayınız.

